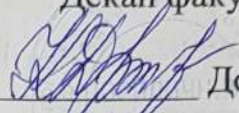

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ І ПРАВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Добкіна К.Р.

“29” 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ
ТА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 08 Право

спеціальність 081 Право

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма Порівняльний аналіз міжнародних правових систем та правової системи України для студентів рівня вищої освіти «магістр»

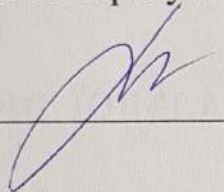
за спеціальністю 081 Право. Київ: ДУІТ, 2022., 27 с.

Розробники: доцент, к.ю.н., доцент Бурдоносова М.А.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри конституційного та адміністративного права

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри

Бурдоносова М.А., 2022 рік

ДУІТ, 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 Право	Нормативна	
	Спеціальність 081 Право		
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання контрольна робота		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	18 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	74 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/66 %;

для заочної форми навчання – 13/87%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» полягає в поглибленні теоретичних знань про моделі правового регулювання статусу особистості, про різні конституційні принципи економічної, соціальної і політичної систем суспільства, про різні форми правління, територіально-політичний устрій держави, системи державних органів і органів місцевого самоуправління. Практична мета курсу пов'язана з вивченням конституційно-правових інститутів і методів конституційного регулювання.

Дисципліна закладає основи сучасної професійної підготовки майбутніх правників, їх світогляду, гарантує їм необхідну орієнтацію в світі сучасних держав, їх конституційних та правових систем.

Дана дисципліна розкриває такі проблеми держави:

- Конституціоналізм.
- Права та свободи.
- Представницька та пряма демократія.
- Поділ влад.
- Політичний режим тощо.

2.2. Завданнями вивчення дисципліни «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» є поглиблене вивчення закономірностей виникнення, розвитку, функціонування держави і права, виражених в поняттях, категоріях, принципах, теоретичних конструкціях, через які розкриваються їх об'єктивні властивості на вищому теоретичному рівні. А саме: опанування методології дослідження державно-правових явищ; аналіз проблем визначення сутності, типів, форм, функцій як держави, так і права; дослідження проблем забезпечення та реалізації прав і свобод людини; аналіз способів удосконалення структури і механізмів дії державно-правових явищ; з'ясування взаємозв'язку та правовідносин суб'єктів суспільного життя; поглиблене вивчення основних державно-правових категорії, спільних для всіх галузей юриспруденції, а також проблем державно-політичної і правової свідомості та правової культури.

2.3. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» тісно взаємопов'язана з такими дисциплінами як «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Державне право зарубіжних країн», «Філософія права», «Історія вчень про державу і право», «Міжнародне право» тощо. У різноманітній понятійно-категоріальній та методологічній парадигмі усі вказані дисципліни вивчають такі основні поняття як держава, право, державний устрій, правовий статус особи, системи і компетенції вищих і місцевих органів влади, правова сім'я, правова система, правова реальність тощо.

Знання взаємозв'язку та взаємовпливу навчальної дисципліни «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» та інших дисциплін істотно розширяє та збагачує юридичний світогляд студентів, магістрантів

сприяє формуванню цілісного, логічного наукового юридичного мислення, розвиває професійно-правову культуру майбутніх правників-професіоналів.

2.4. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» магістр повинен набути такі результати навчання:

1. Знання: основних особливостей ПАМПС, її структуру, історію та сучасні напрями розвитку; властивостей методології ПАМПС, її генезу, побудову, зв'язки з іншими юридичними науками та соціально-гуманітарними науками, перспективи розвитку; філософських та теоретичних засад юридичної компаративістики, методологічні підходи до праворозуміння властиві юридичним наукам різних країн, особливості формування національної правової доктрини; поняття, структуру компаративних наукових знань, їх співвідношення з нормативним і практичним правовим знанням, а також з іншими формами знання права; властивості, класифікації методів ПАМПС, особливості адаптації загальнонаукових та інших методів стосовно специфіки правових явищ правових систем різних країн; правила, прийоми вибору, аналізу та оцінки об'єктів порівняльно-правових досліджень; види, предмет, особливості галузевих та інших порівняльно-правових досліджень; місце української правової системи в глобальних процесах права.

2. Уміння: використовувати теоретичні знання в юридичній практиці; правильно користуватися літературою з різних галузей правової науки; вміти аналізувати відповідні правові явища; виявляти проблеми функціонування та розвитку правових явищ у межах тематики курсу; пропонувати шляхи та способи їх розв'язання; обґрунтовувати свою позицію, спираючись на наукові аргументи; виокремлювати особливості методології конкретних порівняльно-правових досліджень, відрізняти методи предметних досліджень та методи побудови юридичних компаративних наукових знань, визначати можливості, шляхи та механізми застосування методів юридичних наук інших країн.

3. Комунікація: здатність розуміти політичні, соціальні, економічні, історичні, особистісні та психологічні явища, беручи їх до уваги в створенні, тлумаченні та застосуванні закону.

4. Автономність та відповідальність: продемонструвати уміння розуміти політичні, соціальні, економічні, історичні, особистісні та психологічні явища, беручи їх до уваги в створенні, тлумаченні та застосуванні закону; організувати комплексні завдання протягом певного періоду та вчасно представляти результати; продемонструвати вміння діяти на основі знань, розуміння і прийняття сучасних стандартів наукової діяльності.

У результаті вивчення дисципліни магістри формують наступні компетентності та одержують відповідні їм програмні результати навчання.

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2 Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК5 Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.

ЗК11 Здатність виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК12 Здатність до здійснення дослідницької діяльності на основі знання та критичного аналізу правових проблем

СК4 Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК9 Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10 Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК17 Здатність аналізувати та виявляти правові проблеми організації діяльності суб'єктів господарювання транспортного комплексу України.

СК19 Здатність аналізувати проблеми державного управління, державної служби, адміністративної відповідальності та інших інститутів національного та міжнародного транспортного права.

ПРН 3 Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4 Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 8 Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 10 Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Статус, генезис і теоретико-методологічні засади Порівняльного аналізу міжнародних правових систем

Тема 1. Порівняльний аналіз міжнародних правових систем як наука і навчальна дисципліна

Зародження, формування і розвиток ідей Порівняльного аналізу міжнародних правових систем (ПАМПС). Наукові традиції порівняльного аналізу міжнародних правових систем в Україні. Природа. Протиріччя в історії розвитку ПАМПС. Сучасний етап розвитку в Україні. Можливості використання результатів порівняльного аналізу міжнародних правових систем.

Порівняльний аналіз міжнародних правових систем як наука і навчальна ПАМПС. Методологія: поняття, структура, особливості. Основні види порівняльно-правових досліджень: синхронне і діахронне, внутрішнє і зовнішнє, мікро- і макропорівняння, нормативне і функціональне та ін.

Принципи ПАМПС: поняття, види і зміст. Основні цілі (завдання) та функції. Загальні правила порівняльно-правового аналізу.

Класифікація національних правових систем і їх об'єднань - сімей. Проблема вибору критеріїв класифікації національних правових систем. Поняття правової системи, національної правової системи, правової сім'ї, правового кола та їх співвідношення. Правова сім'я як специфічна категорія Порівняльного аналізу міжнародних правових систем. Класифікація правових сімей за Р. Давидом і К. Жоффре-Спінозі, Класифікація правових кіл за К. Цвайгертом і Х. Кьотцем. Підстави таких класифікацій. Порівняльний аналіз наукових класифікацій правових сімей.

Тема 2. Правові системи в умовах глобалізації

Правова система сучасного суспільства і наднаціональні правові системи. Основні наднаціональні правові системи: Європейського Союзу, Ради Європи, Співдружності незалежних держав (СНД). Механізм зближення і взаємопроникнення національних правових систем. Гармонізація національних законодавств. Модельні законодавчі акти. Уніфікація правових норм. Міжнародно-правова допомога. Попередження і розв'язання юридичних колізій.

Міжнародне право як об'єкт ПАМПС. Співвідношення національного та міжнародного права. Реалізація міжнародно-правових норм у національному праві.

Особливості становлення та розвитку правової системи України. Роль вітчизняної правової доктрини у трансформації правової системи сучасної України. Уніфікація вітчизняного законодавства і проблема його адаптації до правової системи ЄС. Місце правової системи України на правовій карті світу. Фактори, що впливають на стан, розвиток і місце правової системи України у Європі та світі.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 2. Загальна характеристика основних правових сімей сучасності

Тема 3. Романо-германська правова сім'я

Основні етапи становлення і розвитку романо-германського права. Перший етап (XII-XIII ст.ст.) становлення романо-германського права як етап "університетського" права і доктринальна концепція права. Рецепція давноримського права. Другий етап становлення та розвитку права і розподіл світського та релігійного життя (XIII-XVIII ст.ст.). Становлення права як автономного суспільного інституту і нормативної системи. Третій етап розвитку права і посилення ролі законодавства (з XVIII ст. і дотепер). Кодифікація законодавства як завершення формування романо-германського права.

Відмітні риси та особливості романо-германського права. Органічний зв'язок романо-германського права з давньоримським. Романо-германське право як продукт культури, а не державної влади і політики. Особливості структури романо-германського права, його висока доктринальність і концептуальність.

Джерела романо-германського права: поняття, види, основні риси. Класифікація джерел права на первинні і вторинні. Первинні джерела романо-германського права: Конституція, закон, підзаконні нормативні акти, міжнародні угоди, загальні принципи права. Правові звичаї і їх роль та місце в системі джерел права. Вторинні джерела романо-германського права: правові прецеденти, правова доктрина. Співвідношення між первинними та вторинними джерелами права.

Статус і роль правової науки та юридичної практики в правових системах романо-германської правової сім'ї. Основні тенденції розвитку системи романо-германського права в наш час.

Тема 4. Англо-американська правова сім'я. Система загального права

Витоки і розвиток загального права. Основні періоди розвитку загального права: I період (до 1066 р.) - період звичаєвого права і виникнення загального права; II період (1066-1485 рр.) - етап утвердження загального права; III період (1485-1832 рр.) - час розквіту загального права і розповсюдження його за межі Англії; IV період (з 1832 р. і дотепер), коли відбуваються значні трансформації правової та державної систем Англії.

Природа і особливості загального права. Загальне право як "суддівське право". Казуальний характер загального права, домінування правового прецеденту. Своєрідність зв'язку із давньоримським правом. Особливості структури загального права, роль процесуального права і юридичної процедури. Незалежність судової влади, своєрідність судової системи і юридичного процесу.

Основні джерела англо-американського права. Судовий прецедент як основне джерело права його природа, "ієрархія" судових прецедентів.

Закони в системі англо-саксонського права. Поняття закону (статуту) і його місце в системі нормативно-правових актів. Своєрідність кодифікації в країнах загального права.

Інші джерела англо-американського права: звичаї і правові звичаї, правова доктрина, розум. Розум як суть загального права; розум і принцип верховенства (панування, правління) права.

Специфіка національних правових систем США, Канади, Австралії. Правова система Шотландії.

Тема 5. Правові сім'ї (типи) релігійного, звичаєвого та традиційного права

Правові типи релігійно-моральної орієнтації. Ісламське право (право ісламу): зародження, особливості структури, джерела (коран, сунна, іджма, кіяс). Сучасні тенденції розвитку мусульманського права. Інші релігійні системи: іудейське, канонічне (римо-католицьке) тощо. Тип звичаєвого права: історія виникнення, становлення та розвитку. Основні риси звичаєвого права. Джерела права та їх особливості. Колізійні норми та специфіка їх використання. Основні тенденції розвитку звичаєвого права у наш час.

Далекосхідна правова сім'я. Традиційне право: історія виникнення, становлення та розвитку. Основні риси традиційного права. Японське право і його основні риси. Запозичення традицій західної правової культури (романо-германського права та американського права). Китайське право: його структура, джерела і розвиток після другої світової війни. Пріоритет обов'язку перед правом. Основні тенденції розвитку традиційного права в сучасному світі.

4. Структура та тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						усього	у тому числі					
		л	с	п	лаб	інд	с.р.		л	с	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1.														
Змістовий модуль 1. Статус, генезис і теоретико-методологічні засади Порівняльного аналізу міжнародних правових систем														
Тема 1. Порівняльний аналіз міжнародних правових систем як наука і навчальна дисципліна	18	4	2				12	19	4					15
Тема 2. Правові системи в умовах глобалізації	20	4	4				12	19	2	2				15
Разом за	38	8	6				24	36	6	2				30

змістовим модулем 1														
Усього годин за модулем 1	38	8	6				24	36	6	2				30
Модуль 2.														
Змістовий модуль 2. Загальна характеристика основних правових сімей сучасності														
Тема 3. Романо-германська правова сім'я	18	4	2				12	17	2					15
Тема 4. Англо-американська правова сім'я. Система загального права	16	4	2				10	17	2					15
Тема 5. Правові сім'ї (типи) релігійного, звичасвого та традиційного права	18	2	4				12	18	2	2				14
Разом за змістовим модулем 2	52	10	8				34	54	6	2				44
Усього годин за модулем 2	52	10	8				34	54	6	2				44
Усього годин	90	18	14				58	90	12	4				74

5. Теми семінарських занять (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Порівняльний аналіз міжнародних правових систем як наука і навчальна дисципліна	2
2	Тема 2. Правові системи в умовах глобалізації	4
3	Тема 3. Романо-германська правова сім'я	2
4	Тема 4. Англо-американська правова сім'я. Система загального права	2
5	Тема 5. Правові сім'ї (типи) релігійного, звичасвого та традиційного права	4
Разом		14

6. Теми практичних занять (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Порівняльний аналіз міжнародних правових систем як наука і навчальна дисципліна	
2	Тема 2. Правові системи в умовах глобалізації	2
3	Тема 3. Романо-германська правова сім'я	
4	Тема 4. Англо-американська правова сім'я. Система загального права	

	права	
5	Тема 5. Правові сім'ї (типи) релігійного, звичаєвого та традиційного права	2
Разом		4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Порівняльний аналіз міжнародних правових систем як наука і навчальна дисципліна	12	15
2	Тема 2. Правові системи в умовах глобалізації	12	15
3	Тема 3. Романо-германська правова сім'я	12	15
4	Тема 4. Англо-американська правова сім'я. Система загального права	10	15
5	Тема 5. Правові сім'ї (типи) релігійного, звичаєвого та традиційного права	12	14
Разом		58	74

8. Індивідуальне завдання: контрольна робота для заочної форми навчання

8.1. Написання контрольних робіт студентами заочної форми навчання – один з головних методів перевірки та оцінювання знань з навчальної дисципліни «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем».

Тема контрольної роботи обирається студентом із числа запропонованих тем згідно останньої цифри номера залікової книжки. Наприклад, власник залікової книжки № 254905 має право виконувати контрольну роботу по темі № 5, 15, 25, 35 – на вибір. При обранні теми необхідно уникати повторень з іншими студентами.

Елементами структури контрольної роботи є:

1. План, де розкривається структура роботи.
2. Вступ – обґрунтування актуальності та важливості теми, її значення та місце в системі курсу.
3. Основна частина, де розкриваються основні положення теми. Кожна відповідь починається з нової сторінки з назви питання і закінчується висновком.
4. Висновки – загальна стисла інформація про виконану роботу та результати.
5. Список використаних джерел – студент обов'язково повинен у своїй роботі посилатися на тих авторів та ті джерела, матеріали яких були задіяні у роботі.

На титульній сторінці роботи зазначається:

- назву навчального закладу;
- назву дисципліни, з якої виконується контрольна робота;

- назву теми контрольної роботи;
- прізвище, ім'я та по-батькові студента повністю;
- курс, групу, № залікової книжки студента;
- прізвище, ім'я та по-батькові викладача.

Контрольна робота має бути написана розбірливо від руки чи надрукована [шрифт Times New Roman (14), інтервал – 1,5]. Обсяг контрольної роботи 12-18 сторінок А-4 друкованого тексту, або вдвічі більше – рукописного. Поля аркушів мають бути не менше таких розмірів: ліве – 30 мм, верхнє нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Сторінки роботи слід пронумерувати, номер сторінки ставиться у правому нижньому куті.

У тексті роботи необхідно виділити розділи і дати їх назву. Наведені в тексті цитати повинні мати посилання на джерела зі списку літератури і оформлюються таким чином: [1, с. 25] – де, перша цифра означає номер джерела зі списку літератури, що міститься в кінці контрольної роботи, а друга – номер сторінки. У списку літератури необхідно точно вказувати назви книг, журналів, статей, місце і рік видання. Не слід зловживати цитатами, так як одне з головних завдань контрольної роботи полягає в тому, щоб студент навчився чітко викладати свої думки. Цитати слід наводити для підтвердження власних висновків, або як класичне формування думки, яку належить розвинути у роботі. Зміст першоджерел (нормативних актів, інших документів) можна передавати своїми словами.

9. Методи навчання

Використання комплексу різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни «Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» ґрунтується на послідовній і цілеспрямованій постановці перед студентами проблемних завдань, розв'язуючи які, вони під керівництвом викладача активно засвоюють нові знання.

Основними методами вивчення дисципліни « Порівняльний аналіз міжнародних правових систем» є: аналіз та синтез; порівняльно-правовий; системно-структурний, прогнозування тощо.

Завданням логічних методів аналізу та синтезу методу є виявлення основних елементів досліджуваного об'єкта, змін, що в ньому відбуваються з метою розкриття їх змісту і взаємовідносин. Ці методи широко використовуються при відпрацюванні навчальних питань на семінарських заняттях.

Вербальні методи навчання:

- лекція, розповідь, бесіда.

Як один з словесних методів навчання навчальна лекція припускає усне викладення матеріалу, що відрізняється великою ємністю, ніж розповідь, великою складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень. Лекція, як правило, займає все заняття, в той час як оповідання займає лише його частину.

В ході лекції використовуються прийоми усного викладення інформації, як в розповіді, підтримання уваги протягом тривалого часу, активізації

мислення слухачів, прийоми забезпечення логічного запам'ятовування, переконання, аргументації, доказів, класифікації, систематизації і узагальнення.

В ході застосування методу бесіди використовуються прийоми порушення питань (основних, додаткових, навідних і ін.), обговорення відповідей і думок студентів, корегування їх відповідей, прийоми формулювання висновків з бесіди.

Питання до бесіди повинні бути достатньо ємними для цілісного сприймання. Питання не повинні вимагати односкладових відповідей. Викладач може використати допоміжні, навідні запитання, що дозволять продовжити обговорення проблеми.

Практичні методи навчання:

- проблемно-пошукові методи;
- метод тестування;
- опитування на семінарському занятті;
- експрес опитування;
- письмові модульні роботи;
- самостійна робота студентів;
- індивідуальні завдання.

10. Методи контролю

Впровадження різноманітних видів контролю стимулює навчання та пізнавальну діяльність студентів та дозволяє визначити якість засвоєння навчального матеріалу, рівень відповідності сформованих умінь та навичок цілям та завданням дисципліни « Порівняльний аналіз міжнародних правових систем».

Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою (навчальним елементом).

Особливим видом поточного контролю є підсумковий контроль за змістовими модулями. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі комп'ютерного тестування. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Модульний контроль (проміжний, підсумковий) проводиться з метою визначення стану поточної успішності студентів за певний період навчання (на конкретну дату). **Модульний проміжний контроль** проводиться з усіх дисциплін на відповідно запланованому викладачем занятті навчального семестру.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів на певному освітньому рівні або на окремих його завершених етапах. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студентів за семестр, яке здійснюється в Університеті у формі заліку.

Таким чином методами контролю є:

- перевірка знань студентів на семінарських заняттях (для денної форми навчання);
- перевірка знань студентів на практичних заняттях (для заочної форми навчання);
- перевірка виконання самостійної роботи студента;
- перевірка індивідуальних завдань;
- перевірка конспектів;
- контрольна робота (для заочної форми навчання);
- залік.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модулі	Модуль I			Модульний контроль	Модуль II			Модульний контроль	Кількість балів у семестрі*	Підсумковий контроль (залік, екзамен)**	
	30				30						
Змістові модулі	ЗМ 1				ЗМ 2						
Кількість балів за ЗМ та модульний контроль	20			10	20			10	60	40	
Кількість балів за видами роботи	Лекції	Практичні	СРС	Модульний контроль	Лекції	Практичні	СРС	Модульний контроль			
Відвідування	4				4						
Активність на заняттях		8				8					
Виконання СРС			8				8				
Наукова робота	Участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, студентських олімпіадах та конкурсах – 0-15 балів									15	

11.1 Критерії оцінювання модульного завдання

Завдання	Кількість балів
Питання 1	3
Питання 2	4
Питання 3	3
Разом	10

11.2 Критерії оцінювання залікового завдання

Завдання	Кількість балів
Питання 1	10
Питання 2	15

Питання 3	15
Разом	40

11.3 Залік

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
10	10	10	25	10	10	25	

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

11.4 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - BC (74-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (64-73 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у

використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - **F (1-34 балів)** - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

12. Методичне забезпечення

- навчальна програма;
- робоча навчальна програма;
- матеріали до семінарських, індивідуальних та самостійної роботи студента;
- комплект завдань для модульних контрольних робіт;
- конспект лекцій;
- перелік питань для підготовки до заліку;
- методичні вказівки та тематика контрольних робіт (для заочної форми навчання).

13. Рекомендована література

1. Битяк Ю., Яковюк І. Права і свободи людини в умовах глобалізації // Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 2. С. 80-93.
2. Васильченко О. Сучасний зміст конституційного принципу рівності прав і свобод людини та громадянина // Право України. 2017. № 7. С.47-55.
3. Венгер В.М. Обмеження дискреційних повноважень як складова принципу верховенства права. Наукові записки НаУКМА. 2013. Т. 144-145 : Юридичні науки. С. 49-54.
4. Верховенство права і толерантність : навчальний посібник / Д. О. Вовк, Д. С. Бойчук. Київ, 2018. 172 с.
5. Верховенство права та права людини у світлі конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Практично-методичний посібник викладача. Київ: UASAIID, 2016. 860 с.
6. Галицький І. Толерантність у правовому житті сучасної України. Одеса : Фенікс, 2012.
7. Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри: Збірка наукових статей та есе / Упорядкування, наукове редагування і передмова О. Петришина, Д. Вовка, О. Уварової. Харків : Юрайт, 2016. С. 45-51.
8. Горобець К. Толерантність у ціннісній структурі прав // Філософія права і загальна теорія права. 2016. № 1-2. С. 27-36.
9. Горобець К. Чи є толерантність правовою цінністю? // Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри : збірка наукових статей та есе / упорядкування, наукове редагування і передмова О. Петришина, Д. Вовка, О. Уварової. Харків : Юрайт, 2016. С. 99-110.
10. Дворкін Р. Верховенство права // Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 15-23.

11. Декларація принципів толерантності. URL: <chrome-extension://efaidnbmninnkagicglclefindmkej/https://don.kyivcity.gov.ua/files/2014/2/10/Deklaracija-tolerantnosti.pdf>
13. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (Прийнята резолюцією 47/135 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 року). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_318
14. Доповідь про верховенство права : затверджений Венеціанською комісією на 86-й пленарній сесії (Венеція, 25–26 березня 2011 року) [Електронний ресурс]. URL: [http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDLAD\(2011\)003rev-rus](http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDLAD(2011)003rev-rus).
15. Ейнгорн Н. Норма і паталогія толерантності в етикоправовому дискурсі: ескіз проблеми // Філософія права і загальна теорія права. 2016. № 1-2. С. 52-66.
16. Звіт європейської комісії проти расизму та нетолерантності (ЄКРН) щодо України за результатами моніторингового Списку літератури 153 візиту. URL: <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-bycountry/Ukraine/UKR-CbC-V-2017-038-ENG.pdf>
17. Звіти Європейської комісії проти дискримінації та нетолерантності про Україну. URL: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/Ukraine>
18. Злочини на ґрунті ненависті: попередження та реагування. Інформаційно-довідковий посібник для громадських організацій у регіоні ОБСЄ. URL: <https://www.osce.org/uk/node/180336?download=true>
19. Козюбра М. І., Верховенство права і Україна. Право України. 2012. № 12. С. 30-63.
20. Крігер М. Після короткого ХХ століття: глобальний поступ верховенства права // Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 2. С. 155-175.
21. Погребняк С. Верховенство права в Україні: передумови та перспективи // Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 29-36.
22. Принцип рівності у праві: теорія і практика / за заг. ред. Н.М. Оніщенко. Київ, 2014.
23. Рабинович П. Верховенство права як соціально-природний феномен (контури ідеалу). Право України. - 2010. - №3. - С.19-23
24. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права : монографія / А. А. Пухтецька; НАН України, Інст держави і права ім. В.М. Корецького. К. : Інст держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. 240 с.
25. Савенко М.Д., Принцип верховенства права в конституційному правосудді / Савенко Ікола Дмитрович // Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна : збірник наукових статей до 75-річного ювілею доктора юридичних наук Козюбри Миколи Івановича / [упоряд. В. Ткаченко ; голов. ред. А. Мелешевич ; Нац. унт "Києво Могилян. акад.", Фт правничих

- наук, Центр європ. гуманіт. дослідж.]. К. : Дух і Літера, 2013. С. 403-420.
26. Серьогін С. В. Проблемні юридикофілологічні аспекти застосування понять "право" й "закон" в українській правовій доктрині та в контексті принципу верховенства права : [монографія] / С. В. Серьогін. Д. : Грані, 2012. 89 с. Бібліогр.: С. 86-88.
27. Судове вирішення справ у спорах, пов'язаних із гендерною дискримінацією: збірка кращих практик / упоряд.: О. Уварова, М. Ясеновська. Харків, 2016.
28. Сущенко В. М. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні (в контексті верховенства права) / Сущенко В. М. // Наукові записки НаУКМА. 2012. Т. 129 : Юридичні науки. С. 28-31.
29. Собота, К. Принцип правової держави : [конституційно-правні та адміністративно-правні аспекти] / Катаріна Собота ; [пер. з нім. Г. Рижков, О. Блащук, К. Татарчук ; наук. ред. О. Сироїд]. К. : ВАІТЕ, 2013. 607 с.
30. Темченко В. І. Правові та моральні аспекти механізму забезпечення громадянських прав і свобод у контексті євроінтеграції : монографія / В. І. Темченко. К. : К.І.С., 2012. 435 с.
31. Тупицький О. М. Європеїзація конституційного права України: шлях до верховенства права. Вісник Конституційного Суду України. 2019. № 6. С. 132-136.
32. Уварова О. Принцип верховенства права у судовій практиці України // Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 65-72.
33. Уварова О. Принцип недискримінації за ознакою статі в судовій практиці України // Право України. 2017. № 7. С. 56-66.
34. Удовика Л.Г. Глобалізаційні трансформації прав людини// Український часопис міжнародного права. Спецвипуск. Права людини, 2013. URL: http://www.jusintergentes.com.ua/archives/acc/HR_1-29.pdf
35. Указ Президента України про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>
36. Шевченко Л. А. Принцип верховенства права: історія становлення. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія: Право. 2020. Вип. 32. С. 7-13.
37. Хаустова М. Г. Верховенство права – як основоположний принцип правової системи України в умовах модернізації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право. 2013. № 1062, Вип. 14. С. 22-26.
38. What is the rule of law? Division for public education of American Bar Association. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/migrated/publiced/features/Part1DialogueROL.authcheckdam.pdf>

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>
2. Юридична бібліотека Школи права Йельського університету <http://www.law.yale.edu/library/>

3. Німецькі бібліотеки <http://www.ddb.de/>
4. Національна бібліотека Франції <http://www.bnf.fr/>
5. Центр європейського і порівняльного права <http://www.ecle.gov.ua/>
6. Коран: <https://quran.com.ua/meal/yakubovich>
7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
8. Офіційний веб-сайт Вищого господарського суду України. – Режим доступу : <http://vgsu.arbitr.gov.ua>.